

→ Het enige tastbare onderdeel van de expositie bestaat uit een stel houten munitiekisten waarin luidsprekers zitten.

FOTO JAN-KEES STEENMAN

daarmee is ook meteen de connectie gemaakt met de Oude Kerk. Dit was immers de plek waar de eerste VOC-aandelen werden verhandeld en de basis werd gelegd voor dat systeem van uitbuiting en vernietiging.

Kerk vol geluid

Anders dan in veel politiek-ideologische tentoonstellingen legt Eyongakpa deze interpretatie er niet dik bovenop. Ook zonder die historisch beladen laag is het werk te begrijpen en te genieten. De variatie in ritme en volume zorgt voor reliëf, waardoor *babhi-berat 21r* veel meer is dan een ambient sfeergordijn of soundscape. Dit is echt een muziekstuk, zij het met onconventionele middelen, maar met een ontwikkeling en een duidelijk verloop.

Het knappe is dat Eyongakpa moeiteloos de hele kerk weet te vullen. Dat is geen sinecure. Veel kunstenaars en niet de minste hebben in het verleden geworsteld met de ruimte. Het werk van Tony Oursler en Germaine Kruijff verzoop erin, *Poems for Earthlings* van Adrián Villar Rojas bleef wel overeind, maar had daar duizenden zandzakken en verduisterde ramen voor nodig. Eyongakpa lukt het met een vrijwel immaterieel werk. Het enige tastbare onderdeel bestaat uit een stel houten munitiekisten waar luidsprekers in zitten. Je mag erop staan, als op een sokkel, en de drums via je voetzolen je lijf laten binnendringen.

Ook de rest van de installatie heeft een sterk fysieke component. Omdat de kunstenaar zijn geluidspunten heeft beperkt tot slechts zeven, ervaar je het geluid in de hoeken van de kerk als vervormd, zwakker maar ook zuigend: het zet je in beweging. In het koor is de beleving het meest intens. Druppels vormen de fonkelende interpunctie in een drumtapijt dat is opgerold in de Bijlmernacht. Het heeft iets ritueel dat wonderbaarlijk goed past op deze plek.

babhi-berat 21r t/m 25/9 in de Oude Kerk

Geluid Installatie weet galmend kerkgebouw goed te benutten

Van de Bijlmer via de Oude Kerk naar Afrika

Met zeven geluidspunten weet kunstenaar Em'kal Eyongakpa uit Kameroen de Oude Kerk te vullen. De ruimte werkt als een organische klankkast voor geluiden die zijn opgenomen in nachtelijk Zuidoost.

Edo Dijksterhuis
AMSTERDAM

Talking Headszanger en musicologisch onderzoeker David Byrne stelt in zijn boek *How Music Works* (2012) dat bepaalde soorten muziek alleen in specifieke omgevingen hebben kunnen ontstaan. Zo hoort door orgel begeleide koorzang thuis in kerken, omdat de lange klanken zich goed voegen naar de galmende akoestiek. Het bespelen van drums, daarentegen, is geperfectioneerd door gemeenschappen die buiten leven en met de diepe tonen van hun muziekinstrumenten grote afstanden kunnen overbruggen.

Het klinkt bijzonder aannemelijk, maar de installatie *babhi-berat 21r* van de Kameroense kunstenaar Em'kal Eyongakpa bewijst dat muzieksoorten niet per se veroordeeld zijn tot hun ontstaanscontext. Natuurlijk, bepaalde cross-overs zijn gekunsteld en onoprecht – easy listeningversies van Joy Divisionnummers of death metal door een ukeleleduo bijvoorbeeld. Maar de drums en natuurgeluiden die je niet bepaald

verwacht in de Oude Kerk, nestelen zich met opvallend gemak in de gewelven.

Wat er precies te horen is, laat zich niet makkelijk omschrijven. De ondergrond bestaat uit geritsel, zacht geratel, het kabbelen van stromend water en iets dat het midden houdt tussen schor gezucht en het aanloeren van een verraderlijke wind. Daar over- of doorheen klinken drums: marsritmes, langeafstandsgesprekken per talking drum en polyritmische pulsen.

Roestig kozijn

Af en toe is het geluid van waterdruppels te horen en een gepiep dat afkomstig zou kunnen zijn van een krakkemikkig bootje of een roestig kozijn. En dan is er ook nog een stem. Of is dat een medebezoeker aan de kerk, iets van buiten dat naar binnen sijpelt?

Zodra je jezelf die vraag stelt, realiseer je je dat Eyongakpa's werk veel groter is dan het geluid in deze ruimte, dat het actief een verbinding aangaat met de wereld, direct buiten de kerkmuren en verder weg.

Eyongakpa viel in 2013 al op als atypische Rijksakademieresident. Voordat hij kunstenaar werd had hij een graad gehaald in plantbiologie en ecologie, interesses die doorklinken in zijn werk. Ook de opnames voor *babhi-berat 21r* zijn

in eerste instantie de registratie van een natuurlijke omgeving, in dit geval de Bijlmer. Met apparatuur op een bakfiets of in een winkelwagentje maakte hij een 'akoestisch verslag' van de route die loopt van de Patrice Lumumbastraat via de Ken Saro-Wiwastraat naar het Shellstation bij de oprit van de A9.

Die markeerpunten zijn veelzeggend. Lumumba was in 1960 de eerste premier van Congo, maar hij werd enkele maanden na zijn beëdiging vermoord, waarschijnlijk door agenten van vroegere koloniale machten of de CIA. Saro-Wiwa was een schrijver en activist die zich verzette tegen het regime in Nigeria en olie-gigant Shell, die hij verantwoordelijk hield voor de ecologische verwoesting van Ogoniland, zijn geboortestreek. In 1995 werd hij op last van het militaire bewind geëxecuteerd.

Eyongakpa's audio-installatie is onderdeel van een groter geheel, dat door blijft groeien en de titel *babhi-manyep/babhi-bawet* draagt. Vertaald uit een taal uit het zuidwesten van Kameroen betekent dat zoveel als waterwegen/oliewegen. Die combinatie van woorden roept meteen de zeevaart in gedachte die kolonisten naar Afrika bracht en een eeuwenlange strijd om bodemschatten op gang heeft gebracht die duurt tot op de dag van vandaag. En

**Het werk brengt
de zeevaart in gedachte
die kolonisten naar
Afrika bracht**